

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 37 50 D
mesečna 3 50 „
Posamezne številke se računijo po 75 p.
Inseratj
se računajo:
pol str. 350 D,
manjši sorazmerno. — Pri malih oglasih beseda 25 p.

Izhaja vsako soboto

Pismo iz Belgrada.

26. junij, 1922.

Zadnje čase se je tu veliko govorilo o bližnji krizi v vladi in o bodočih državniolitvah. Politična situacija je povsem nejasna. Vendar prevladuje mnenje, da sedanja vlada še ostane, zlasti, ker so demokrati napram radikalom, s katerimi skupno vladajo, zelo popustljivi. Ko je šlo za sprejetje novega volilnega reda v parlamentu, se je velik del demokratskih poslancev uprl, med njimi tudi slovenski demokratski poslanec, prof. Reisner. Teh oponentov je bilo samo v demokratskem klubu kakih 30. Vendar je večina od njih končno glasovala za vladni načrt volilnega zakona. Ta volilni red je precej čuden. Njegove značilne določbe so tele: 1. Po členu 35. se morajo kandidatne liste vložiti že 25 dni pred volitvami. 2. Nosilec okrožne kandidatne liste ne more veljati tudi kot kandidat določnega volilnega okraja, s čemer se natihoma zopet uvajajo takozvani „kvalificirani“ poslanci, čeprav državna ustava takšnih ne priznava. 3. Po členu 80. volilnega reda se pri razdelitvi mandatov favorizira samo velike stranke, ki so dosegle predpisani količnik glasov. Vendar so tudi tu napravljene prav čudne izjeme in sicer sledeče: Ako voli en volilni okraj več kot 6 poslancev in dobi količnik samo ena kandidatna lista, potem dobi en mandat tudi ona kandidatna lista, ki ima največ glasov, pa čeprav ni dosegla količnika. To se pravi, čeprav bi ena stranka zmagala z vsemi 6 kandidati, dobi vendar en mandat od teh šestih, druga manjšinska stranka. Ako pa v okraju, ki ima voliti 9 poslancev dobi količnik samo dve stranki, tako da bi n. pr. zmagala ena lista s 5 poslanci, druga pa s 4 poslanci, dobi en mandat tudi tretja stranka, pa čeprav je propadla. Ako pa bi v kakšnem volilnem okraju nobena stranka ne dobila predpisanega števila glasov, tedaj dobi vsaka stranka po en mandat. Če pa bo več strank kot ima okraj poslancev, potem se bo — kockalo!

Tako so vladne stranke poskrbele, da dobe tu in tam mandate, čeprav ne bodo dobile dovolj glasov. Zato so si izmislile poleg volilnih kroglic — tudi še kocke, kar menda ne poznajo v nobeni drugi državi. Zato boste morali „avtonomisti“ natančno premisliti svojo taktiko, da bodo skozi volilno rešeto padali centralisti kakor bodo hoteli volilci, ne da bi pri tem škodovali omenjene izjemne točke volilnega reda in pa — kocke. Naši „demokrati“ in „samostojni kmetje“ so se torej prijelji zadnje rešilne bilke — volilnih kock!

Slovenci se tu v Belgradu zelo slabo reprezentirajo. To se je videlo jasno tudi ob kraljevi poroki. Najbolje so bili Slovenci zastopani — med lakaji (n. pr. natakariji), kar je za naš narod slabo znamenje. Naši ljudje so najbolj srečni, ako morejo — služiti drugim. Na vodilnih mestih jih je le malo, ker nam manjka prave samostojnosti in borbenih lastnosti. Še celo mnogo tistih, ki so na vodilnih mestih, je najbolj srečnih takrat, kadar se morejo izkazati v servilnih položajih. Srbi so mislili, da bomo Slovenci v to državo prinesli kaj novega, novih misli in idej, zlasti, ker je tu znana splošna precej visoka civilizacija našega ljudstva ter njegova kulturna vztrajnost in odpornost. Tega pričakovanja pa nismo izpolnili v nobenem pogledu. Le pogledimo v parlament! Vse slovenske

stranke brez izjeme jadicujejo nad pomikanjem zmožnih političnih ljudi, ki bi hoteli tudi naporno delati. Zakaj pa je imel tu tako velik ugled dr. Žerjav? Samo zaradi tega, ker je bil res delaven in neumorno na delu za svojo stranko; on se je brigal za vse, v vsaki, tudi najmanjši reči se je mogla zaslediti njegova roka. On je idejno vodil tudi „samostojneže“, ki nimajo nobenega idejno ali organizatorično inicijativnega človeka med seboj. Le priznajte tudi nasprotnikom, kar jim gre, da ne boste pri novih volitvah ponavljali napak iz l. 1920! Samo demagogijo doma ne boste mogli tu mnogo doseči v danih razmerah. Pri tem položaju so največji revčki tu v Belgradu slovenski uradniki, ki nimajo nobenega političnega zatočišča. Dobivamo iz domovine poročila, da so nekatere slovenske stranke v popolnem razsulu, tako n. pr. demokrati, samostojneži, socialisti in drugi. Če bo šlo tako dalje, bo kmalo vsa Slovenija na bergljah. Glejte, da pride prihodnjic Slovenija kolikor mogoče enotna in idejno močna, pod pogumnim in jasnim vodstvom v Belgrad. Bodite možje, ne šalobarde! V notranjem ministertvu so se zadnjic spogledovali nad „slovenskimi“ slabostmi. Ko se je namreč izbiralo med železniškimi strojevodji, ki bodo „vozili“ kraljevo dvojico iz Belgrada na Bled, so se oblastim znani komunisti izmed strojevodij kar pehali, kdo izmed njih bo „vozil“ kralja in se tako izkazal.

Da pride do revizije Vidovdanske ustave, je danes jasno. Srbska radikalna stranka to že odkrito napoveduje. Vendar še vedno vstraja na svoji teoriji, da smo SHS en sam enoten narod, ki mora torej imeti tudi enotno državo. To povdarja radikalna stranka zato, da obdrži Belgrad svojo sedanjo upravno, finančno in gospodarsko pozicijo v državi in da ostane srbska radikalna stranka vodilna in odločilna politična moč v vsej državi. Zato odklanja radikalna stranka idejo avtonomije in federacije, pravi pa, da je nujno potrebno razširiti delokrog samouprave ljudstva in torej v tej smeri izvesti ustavno revizijo. Vaš boj bo še težak in dolg, g. urednik! Vendar sem prepričan, da bodo Srbijanci še v marsičem popustili, ako se najde podlaga za sporazum s Hrvatji. Hrvaško vprašanje je danes najbolj pereče in že uvidevajo tu, da brez njih državni voziček ne more priti v tir. Malo več odločnosti in odkritosrčnosti je zato tudi med opozicijskimi Slovenci na mestu. Kadar hočeš pri poravnava ali sporih kaj dobiti, moraš zahtevati precej več kot pa hočeš imeti. To ve vsak mešetar. V sled trajne odsotnosti iz domovine, ne poznam političnega razpoloženja doma, mislim si pa, da je ljudstvo jako nezadovoljno tako s sedanjim režimom kot s preveliko popustljivostjo, ki se opaža. Vaše dosedanje delo je bilo od velike koristi. Tu se smejejo dosedanjim slov. centralistom, ki popuščajo (glej n. pr. „Slovenski Narod“ ali izjavo namestnika g. Hribarja in dr.), pa ne vedo prav, kako bi obrnili, da bi šlo brez šuma in kolikor mogoče neopaženo. Zanj je veliko tu v Belgradu, zato bodite oprezní. Vas pozdravljam!

Ta dopis, ki nam je došel iz krogov slov. kolonije v Belgradu, objavljamo le kot informacijo, da vidimo, kako tam presoajo položaj in kako mislijo o naših zadevah.

Sedaj pa je izdala v Gornji Radgoni nov tednik „Samouprava“ po imenu, ki ga urejuje in piše vanj katoliški župnik dr. Leopold Lenart. Ta list je doslej prilično dobro urejevan. Čuje se, da namerava srbska radikalna stranka okupirati ali pa kupiti še enega izmed ljubljanskih dnevnikov. Smer te stranke v Sloveniji je obrnjena proti SLS. V informativne svrhe ponatiskujemo, kaj piše v „Samoupravi“ g. dr. Lenart o vprašanju katolicizma in katoliške stranke v naši državi. Mi s temi mislimi sicer ne soglašamo, podamo pa jih, prvič, da zvemo, kako posamezni duhovnik-Slovenec sodi o položaju in drugič, da spoznamo vzroke, vendar katerih je ta mož odpadel od slovenstva. **Ti vzroki so oportunistični!** Mi sicer nismo pristaši verskega ali kulturnega boja, ker naglašamo potrebo verske svobode, enakopravnosti in tolerance, vendar mislimo, da je diagnoza g. župnika Lenarta napačna. V informativne svrhe ponatiskujemo del njegovega članka, ki se glasi:

Katoličani, ki žive v naši kraljevini, so razdeljeni na najrazličnejše politične stranke in skupine.

Večina katoličanov pripada **Radličevi stranki**. Znatni del gre za **komunisti in socijalnimi demokrati**. Saj so samo v Sloveniji socijalisti skupaj s komunisti dobili 12 poslancev, torej malo manj od katoliške ljudske stranke in znatno več kot samostojni kmetje. Mnogo Slovencev je v **samostojni kmetjski stranki**. Nekaj jih je pri **frankovcih in zajedničarjih**, nekaj pri **demokratih**, malo pri **narodnih socijalistih** in še manje pri **radikalcih**. **Slovenska ljudska stranka, hrvaška ljudska stranka in stranka Bunjevcev**, ki stoje na verskem temelju, zastopajo razmeroma majhni del katoličanov naše kraljevine. Treba je še omeniti **Nemce in Madžare**, ki pojdejo gotovo svoja pota.

Samo dejstvo, da so katoličani razdeljeni na več strank, še nikakor ni nesreča za katoliško cerkev in je v nekem oziru celo koristno. Ako so vsi katoličani združeni v eni sami politični stranki, nastane za cerkev lahko v nekaterih slučajih težek položaj. Vsaka politična stranka se mora pečati tudi z zelo materijalnimi rečmi, ki nimajo z vero nobene zveze, ter z osebnimi vprašanji, v katerih so mnenja lahko zelo različna. Odločiti se mora za eno ali za drugo stvar, za to ali za ono osebo. Tako na primer je bilo na Angleškem silno sporno vprašanje proste trgovine ali varstvene carine. V Ameriki je razburjalo duhove in povzročilo viharne volitve vprašanje zlate ali srebrne valute. Taka vprašanja nimajo gotovo nobenega verskega obeležja, toda politična stranka se mora odločiti za eno ali za drugo. Ako obstoji samo ena politična stranka v državi, postane takorekoč od Cerkve privilegirana. Nastane tesna vez med Cerkvijo in stranko, a nezadovoljnost in odpor, katerega izziva postopanje stranke na mnogih straneh, pada tudi na Cerkev. V državi je v velikem, kar v občini v malem. Ako je v občini samo ena katoliška stranka in ta pod vplivom župnika, bodo lahko nastali prepri in župnik pride v neugoden položaj. Nekaj župljanov bo na primer hotelo zidati šolo na enem koncu vasi, drugi na drugem. Pаметen župnik bo pustil, da se med sabo razdele, kakor hočejo, skregajo kolikor hočejo, ter se ne bo vtikal v taka čisto materijalna domača vprašanja. Istotako je za Cerkev ugodnejše, če se katoličani razdele v državi na raz-

ne stranke, vsak po svojem prepričanju, kakor pa, če bi bili vsi v eni stranki na verski podlagi, ter bi potem na Cerkev padala mržnja, za vse, kar stranka dela.

Jedinstvena katoliška stranka se mi zdi opravičljiva samo v gotovih slučajih, na primer, če stoji versko vprašanje tako v ospredju vseh drugih, da prevladuje nad vsemi. Tako je bilo v Nemčiji v času „kulturnega boja“ za Bismarka. Ako bi torej obstajala med pravoslavni mi politična stranka na verski podlagi z bojno tendenco zoper katoličane, bi bilo opravičljivo, da se proti njim osnuje katoliška stranka. Drugi slučaj se mi zdi, da bi bil, ako se politične smernice v glavnem tako utrjene, da je mogoč prepri samo v vprašanih manjšega pomena in v stvareh, ki se lahko izenačijo v stranki sami. To pa pri nas ni. Obratno. Menda je ni druge države na svetu, kjer bi se toliko pripravilo ravno o temeljnih političnih načelih. Naši katoličani so republikanci in monarhisti, konservativci in zagovorniki sovjetskega sistema, federalisti, avtonomisti in pristaši jedinstvi. Ako se drži vse to v enem okvirju s pomočjo cerkvene discipline, mora na tem trpeti Cerkev.

Lahko si predstavljamo dvoje ali več strank, ki stoje na različnih političnih načelih, če pa pride v razpravo kakšno vprašanje, ki se tiče vere in Cerkve, nastopijo edinstveno. Čehi imajo gotovo mnogo smisla za disciplino, a vendar se je češka katoliška stranka nedavno razbila ob vprašanju slovaške avtonomije. Sedaj vidimo, da tvorijo katoličani eno stranko v Nemčiji in v Italiji, na Holandskem in v Belgiji. Na več strank se dele na Francoskem, na Angleškem, v Ameriki in na Poljskem.

Samo dejstvo torej, da so katoličani v naši državi razdeljeni na mnogo strank, bi za Cerkev še ne tvorilo nobenega neprijetnega položaja. Nesreča je v tem, da so vse te stranke take vrste, da od njih Cerkev ne more pričakovati koristi in pomoči, večinoma ima od njih škodo.

Radlič ima čisto druge skrbi, kakor da bi se boril za interese katoliške cerkve. Tudi **frankovci in zajedničari** ji ne morejo ničesar pomoči, čeprav bi hoteli, kar pa nikakor ni v njihovem programu. **Demokrati** so svobodomiselná stranka, tudi slovenski **samostojni kmetje** se ne bodo borili za interese katoliške cerkve. Edina stranka, ki naglašava, da stoji in sloni na verskih načelih, je jedina stranka jugoslovenskega kluba, ki šteje 28 mož. Vsakemu je jasno, da z 28 možmi ni mogoče opraviti ničesar, pa naj bi bili še tako veliki politični talenti. Stranka bi morala ali v sebi imeti možnost, da se razširi, ali pa bi si morala ohraniti sposobnost, da sodeluje z drugimi strankami. Jugoslovenski klub pa nima niti enega, niti drugega. Lahko dobi nekaj več glasov na Slovenskem, lahko pridobi nekaj po Hrvaškem, Bosni in Dalmaciji. A kaj bi tudi pomenilo, če bi pri sedanjem stanju zbornice imel še enkrat toliko poslancev. Življenje bi šlo vseeno preko njih svojo pot, ako bi ne mogli sodelovati z drugimi strankami. Gotovo je, da se ne morejo katoliške stranke v naši državi nikdar toliko pojačiti, da bi zadobile večino ali vsaj merodajni vpliv. Hrvati v ogromni večini odklanjajo stranke na verski podlagi. To je dejstvo, s katerim moramo računati. Jasno je torej, da bo vsaka katoliška stranka v naši državi sama na sebi vedno le majhna frakcija.

Prošnja.

V predzadnji številki smo objavili od predstavnikov skoro vseh slovenskih političnih strank podpisano prošnjo za prispevke, s katerimi bi se dogradile nekatere že pričete stavbe medicinske fa-

kultete v Ljubljani in dozidale po možnosti še nove.

Radovedni smo bili, kakšen odziv bo našla ta prošnja v slovenski javnosti in zato smo čakali z nestrpnostjo radoved-

Srbski radikalci o katolikih v naši državi.

Srbska radikalna stranka je prišla v Slovenijo. Na Kočevskem je poprijela najprej med tamošnjimi Nemci. Izdaja

tam list „Radikal“, ki ga piše dr. Ivan Sajovic, odvetnik v Kočevju, po svetovnem prepričanju — „svobodomislec“.

nostjo na rezultat. Čakali smo zaman, do danes se ni oglasil, kolikor je nam znano, nihče!

Ne mislimo pa tukaj na odziv slovenske javnosti na to prošnjo v materijelnem oziru. (Kakor čujemo, se prispevki zbirajo in je nabrano že lepih par kronic). Mi mislimo na političen odmev.

V dobro upravljenih in urejenih in v neurejenih državah plačujejo ljudje davke. Razlika med dobro in slabo upravljanjo državo je pa ta, da skrbi dobra uprava za **pravilno** razdelitev in uporabo davčnega denarja na vse organe državnega telesa, v neurejeni državi pa eni organi odmirajo, drugi pa se na stroške prvih prekomerno razvijajo, kar tudi ni zdravo.

Slovenija plačuje razmeroma jako visok davek, tako visok, da lahko z mirno vestjo rečemo, da Slovenija sama obilno pokriva vse stroške svoje uprave in še prav lep in znaten ostanek odpade na državno blagajno.

Sedaj pa nastane vprašanje: Kaj pa dobi Slovenija za svoje dajatve? V modernih državah je navada, da iz davčnega denarja grade ceste in železnice, da se uravnava vode, zidajo javna poslopja itd. Pri nas ne vidimo niti enega niti drugega. In če se že začne graditi kakšno javno poslopje, delo v kratkem zastane, kakor je zaspalo pri zgradbi potrebnih medicinskih učnih zavodov v Ljubljani! Tam je delo zaspalo kljub plačevanju davkov tako zelo, da se morajo predstavniki slovenskih političnih strank obračati na javnost s — **prošnjo!** Na **javnost**, ker nad **vlado** so že očitno obupali...

Princ Jurij.

Kadar slišimo to ime, se nam vzbude spomini na kritično leto 1908.

Tega leta je dosegla napetost med Avstrijo in Srbijo skoro svoj višek. Avstrija, ki je bila l. 1878. zasedla Bosno in Hercegovino, je slovesno razglasila leta 1908. priključitev obeh imenovanih dežel k monarhiji in baron Aehrenthal, ki je celo akcijo vodil in izpeljal, je dobil visoko odlikovanje s tem, da je bil povišan v grofovski stan, ker je ranikemu cesarju Francu Jožefu ravno za njegov 50letni vladarski jubilej položil pred noge oni dve deželi, ki so jih Srbi od nekdanj smatrali za neoporečno srbsko last.

Proglas priključitve Bosne in Hercegovine k avstro-ogrski monarhiji je naravno raznel v Srbiji že itak dovolj razburkane politične strasti do vrhunca. Ni ga bilo tedaj v Srbiji človeka, ki bi ne bil resno mislil na vojsko z Avstrijo. Ker pa so Srbi vedeli, da bodo sami proti veliki Avstriji težko kaj opravili, so započeli dve veliki akciji, eno doma, drugo pa na tujem.

Stvar srbske diplomacije je bila, da pridobi Srbiji za morebitni oboroženi spopad z Avstrijo močne zaveznike. Takrat se je Srbija opirala predvsem na Rusijo. Ker pa Rusija takrat za vojsko z Avstrijo in Nemčijo očitno še ni bila dovolj pripravljena, je srbska diplomacija dobila iz Rusije žalostno poročilo, da morajo Srbi še potrpeti.

Doma v Srbiji pa so oboroževali svojo malo armado z vso naglico. Zbirali so prostovoljne čete, ustanavljali so javne in tajne pomožne organizacije, ki naj bi služile armadi v oporo, agitirali so za vojsko po časopisju, prirejali neštivilne shode in storili sploh vse, da razvnamejo vse prebivalstvo do zadnjega pastirja za vojsko proti onim, ki so Bosno in Hercegovino „zarobili“ (zasušnjili).

Duša in srce te velikopotezne vojne akcije v Srbiji je bil tedanji srbski prestolonaslednik princ Jurij, prvorojeni sin kralja Petra.

Vnanje politični položaj pa je bil, kakor rečeno, za Srbijo l. 1908. jako neugoden in za vojno popolnoma nepripravljena Rusija je dala prijateljski Srbiji prijazen nasvet, naj se trenutno uda v svojo usodo. Ta položaj seveda ni bil neznan tudi avstrijskim diplomatom, ki so od Srbije zahtevali odstop princa Jurija od prestolonasledstva, češ, on je glavni hujskač proti Avstriji in najbolj nevaran nasprotnik avstrijskega širjenja na Balkanu.

Kaj je hotela tedanja srbska vlada? Sama se je čutila preslabo za energičen odpor proti Avstriji, pomoči pa od nikoder nobene! Tu ni preostalo drugega, kakor da se vlada uda avstrijski zahtevi

Sramotnejšega škandala za vlado si že ni mogoče misliti. Mi smo prepričani, da so voditelji naših političnih strank pri vladi storili že nebroj korakov, naj tudi Sloveniji dá, kar ji po njeni davčni moči in po pravici gre, a naleteli so gotovo vedno na tako gluha ušesa ali pa na tako zabite butice, da je bil ves njihov trud zastonj. In vladna trmoglavost in nespособnost je prisilila naše zastopnike, da se končno obrnejo na javnost s — **prošnjo**....

Ali vlada razume in vé, kakšen silovit **protest celokupnega Slovenstva** proti njej in njeni indolenci leži v tej prošnji? Ne verjamemo! Kajti vsaka vlada, ki drži le količkaj na svojo čast in svoje dostojanstvo, bi bila tako prošnjo že zdavnaj **zaplenila iz sramu pred svetom** in takoj ukrenila vse potrebno, da taka prošnja postane brezpredmetna. Toda naša vlada? Vlada je vlada. Čast je — pa nehajmo, da nas ne vzame policaj.

Razveseljiv pa je složen nastop vseh naših političnih organizacij za obrambo, za ohranitev in za vzdrževanje naše mlade medicinske šole. Vendar se je enkrat znašlo skupaj to, kar že zdavnaj skupaj spada, v obrambo skupne zahteve. Ali se ne bi moglo to dogajati večkrat?

Upamo, da bo tako strnjeno in sklenjeno kakor je nastopilo naše politično zastopstvo, nastopilo tudi vse slovensko ljudstvo, da si iz **svoje lastne moči** ustvari in obdrži to, kar hoče imeti, če je to vladi prav ali pa ne. **Mi** hočemo in imeli bomo!

in princa Jurija od prestolonasledstva izključiti.

Ta svoj čin pa je morala tedanja srbska vlada pred srbskim ljudstvom na kak način utemeljiti. Princ Jurij je bil med velikim delom srbskega ljudstva, zlasti pa med oficirji, silno priljubljen. To je srbska vlada dobro vedela in vedela je tudi, da bi imela takoj revolucijo v deželi, če bi bila ljudstvu v takratnem razpoloženju jasno in odkrito povedala, da mora princ Jurij iti, **ker tako zahteva Avstrija**. Da se izogne vnanje političnim zapletom in notranjim nemirom, je morala torej najti srbska vlada kak drug vzrok za odstop princa Jurija od prestolonasledstva.

Naenkrat so se pojavili v javnosti glasovi, da je princ Jurij nekega svojega služabnika telesno tako težko poškodoval, da je le-ta na poškodbah umrl. Še danes svet ne ve, ali se je ta nesreča res dogodila **ali pa je bila samo izmišljena!** Princ Jurij sam je to obdolžitev **večkrat javno zanikal**, obenem pa je izjavljal, da se uda zahtevi vlade po njegovem odstopu od prestolonasledstva v interesu svoje domovine, ker se drugače ne da več ukreniti.

Zelo verjetno je, da se nesreča s služabnikom sploh ni pripetila. A tudi če bi se bila, gotovo ne bi bila nikdar vzrok za odstop princa Jurija od prestolonasledstva, če ne bi bilo političnega pritiska na srbsko vlado od strani Avstrije. Nesrečo s služabnikom kot tako bi bili že kako drugače poravnali, brez prinčevega odstopa, tudi če bi bila resnična. Princ Jurij je moral torej iti na zahtevo Avstrije, ker se je bil preveč postavil proti Avstriji za časa takozvane okupacijske krize l. 1908. To je danes gotova stvar.

Po končani vojni se je pa položaj bistveno izpremenil. Nekdaj mogočne veslele Avstrije ni bilo več in s tem je odpadel tudi oni grozilni meč, ki je vedno usodno visel nad Srbijo in tudi nad princem Jurijem. Sedaj je bila dana prilika srbskim državnikom, da uredijo tudi zadevo s princem Jurijem tako, kakor bi bilo prav.

Zgodilo pa se ni nič! Princ Jurij se je potikal v tujini (izraz „potikal“ sam rabi v nekem te dni v belgrajskih listih objavljenem pismu na vlado, (op. ur.), in če je prišel domov, mu niti stanovanja niso dali! Tako trdi on sam.

Tudi ta čudni pojav mora imeti svoj vzrok in ima ga skoro gotovo v — politiki. Princa Jurija spravljajo navadno v zvezo s takozvano „črno roko“, t. j. z neko tajno predvojno oficirsko organizacijo, katere člani so bili v proslulem „solunskem procesu“ deloma postreljeni, deloma pa obsojeni na težke kazni. Oni,

ki še žive, kljub vsemu prizadevanju raznih političnih strank še do danes niso bili pomiloščeni in izgleda, da tudi princa Jurija ravno iz tega vzroka današnji vlastodržci v Belgradu ne bi prav radi videli doma.

Drugi vzrok, na katerega se rada vlada sklicuje, je ta, da je princ Jurij „duševno bolan“. Mi tega ne vemo, ali je res bolan ali ne. Toda če je res bolan, potem zasluži pač toliko, kolikor vsak zemljan, ki nosi človeško podobo, da se ga namreč izroči v primerno oskrbo. Do danes pa kaj takega ni bilo slišati, ampak se je princ Jurij vedno svobodno kretal po Parizu, ne da bi bil kdaj dal kakšen povod, da se ga prepelje v kakšen primeren zavod. Iz česar sledi, da je princ Jurij žrtev čisto navadne,

Obletnica.

Na Vidov dan leta 1921. je oznanjalo prebivalstvu Jugoslavije 100 strelov in še eden po vrhu, da imamo ustavo.

Koliko velikih upov in nad so stavljeni eni na ta dogodek, koliko svarili in opominov so izrekli drugi, ki so pazljivo zasledovali gradbo osnovnega državnega zakona!

Eni so rekli, da bodo s sprejetjem vidovdanske ustave kmalu ponehali plemenski nazori in verske razlike v naši državi, ker se bo začelo vse javno delovanje v kratkem sukati okoli notranje upravne ureditve. Rekli so, da se bosta v deželo vrnila red in mir, da bo začelo cvesti ljudsko blagostanje in da se bodo v najkrajšem času zacelile težke rane, ki jih je prizadejala svetovna vojna jugoslovanskemu telesu. Narod se bo zavedel polagoma svoje enotnosti in državne skupnosti, padli bodo stari predsodki in iz starih razvalin bo vzcvetelo novo, bujno in srečno življenje.

Danes, po enem letu, vidimo vsi, kako silno so se zmotili oni, ki so nam dali vidovdansko ustavo. Zmotili so se, ker so jo gradili na **popolnoma napačnih temeljih**.

Plemenski spor med Hrvati in Srbi še nikdar v zgodovini ni bil tako oster kot je danes. Centralizem, ki ga je uveljavila vidovdanska ustava, je povzročil na Hrvaškem in tudi v Sloveniji toliko zla v **političnem** oziru, da je od dne do dne težje misliti na toliko potreben sporazum med Hrvati, Srbi in Slovenci. Razdvojenost je vedno večja in namesto pričakovane „stapanja“ vseh plemen v državi v „en sam narod“ se prepad med plemeni vedno bolj širi.

Zakaj? Vidovdanska ustava je proglasila princip **upravne** centralizacije. Vsako najmanjšo stvar končnoveljavno odloča le centralna vlada v Belgradu. Tam pa ni ljudi, ki bi poznali naše kraje, poznali naše mišljenje in poznali naše ramere. Vsaj poznajo komaj svoje lastne. Iz nepoznavanja krajevnih itd. razmer pa izvirajo ministrske naredbe in določbe, ki bijejo našemu čustvovanju v obraz in vzbujajo vsled tega v širših delih države nezadovoljstvo in splošen odpor. Ker pa ljudje navadno ne ločijo uprave od politike in države kot take, pada vse nezadovoljstvo na — državo..

Slaba uprava posebno občutno deluje na **gospodarskem** polju. Tukaj so posledice vidovdanske ustave najbolj očitne. Ves denar se steka v centralo, ki bogati in procvita, a k nam nazaj ne prihaja niti najpotrebnejši denar za najnujnejše javne naprave. Včasih smo videli, kako se grade ceste in mostovi, grade javna poslopja itd. iz davčnega denarja in zato smo **vedeli** zakaj plačujemo. A danes? Vse mrtvo!

Nič na boljšem nismo v **kulturnem** oziru. Navadna pamet bi prepustila šolstvo onim, katerih se šola neposredno tiče, naj si iste uredijo po svoje. Danes pa odločajo o vzgoji otrok v Sloveniji ljudje v Belgradu, katerim je Slovenija deveta dežela, in ravno tam se izdelujejo šolski

grde in umazane politike in zakotnih, nizkih spletk.

Glede njegovega duševnega zdravja bi navedli kot primer samo en odstavek iz nekega njegovega pisma: ... če se že z mano tako postopa, kako postopa vlada šele z navadnimi državljani? Ali je potem čudno, da gredo kar celi okrajji med hajduke vsled splošnega nezadovoljstva? — Kdor tako dobro razume politične razmere v naši državi, čisto gotovo ni bedast!

Dokler se gode take stvari v naši državi, javnost ne sme mirovati, dokler se ne uredi in razčistijo. To zahteva pravica, ki mora biti enaka za vse, za princa Jurija ali pa za siromake, ker smo ljudje. Tudi princ Jurij naj najde svojo pravico, ne zato, ker je kraljevskega pokolenja, ampak kot človek.

načrti, ki so mogoče primerni za kje drugod, za Slovenijo pa so popolnoma neprikladni.

Kamorkoli se ozremo, katerokoli pavnogo javnega življenja pogledamo pobližje, povsod najdemo zgolj nered in zmešnjavo.

Iz vsega dosedanega razvoja dogodkov po vidovdanski ustavi je razvidno, da je bila centralistična vidovdanska ustava **prenaglieno delo**. Kar je zgodovina ustvarila tekom stoletij, se ne da izbrisati z eno peresno potezo. To ravno pa je vidovdanska ustava hotela in na tem je — ponesrečila. Narava ne trpi skokov.

Ogromna večina prebivalstva v Jugoslaviji ima pač voljo, da živi v skupni državi, da tvori torej takozvan enoten „**političen** narod“, nima pa zavesti, da je tudi kulturno in socialno in jezikovno en sam narod. Srb hoče ostati Srb, Hrvat hoče ostati Hrvat in Slovenec hoče ostati Slovenec. Ta zavest in volja je **dejstvo**. Ne rečemo, da je nam to dejstvo prijetno, tudi ne, da nam je neprijetno, ampak **dejstvo je**. Na to dejstvo pa se vidovdanska ustava ne ozira, ampak ga še celo **namenoma prezira** in s tem je bila ravno dana tista napačna podlaga za vso ustavno zgradbo, ki nikdar ne more in ne bo držala, ampak se bo pri prvi priliki zrušila.

Tvorci vidovdanske ustave so se izrekli za novo upravno razdelitev države in za **centralizacijo**. Pri tem pa so popolnoma pozabili, da je treba za centralistično vladanje imeti v celi državi enako in za celo državo veljavno zakonodajo, katere mi še 100 let ne bomo imeli, ker se pet pravnih sistemov ne da izenačiti čez noč.

Kolikor bolj študiramo vse kar je z vidovdansko ustavo v zvezi, toliko bolj prihajamo do prepričanja, da je vidovdanska ustava naravnost klasičen primer, kako se zakoni in postave ne smejo delati. Vidovdanska ustava temelji na **željah**, da bi tako bilo, kakor ona, oziroma njeni tvorci, **žele**, ne temelji pa na **dejstvih**, ki so plod stoletnega razvoja in jasen izraz ljudske volje. Kakor so si nekdanj na Dunaju želeli tako Avstrijo, katero bi se dalo vladati na en pritisk na električen signal, tako so si zaželeli tudi gospodje v Belgradu tako Jugoslavijo, ki bi se pregibala in premikala na eno samo kratko komando iz Belgrada. To pa danes ni več mogoče. Avstrija je na tem problemu padla, Bog obvaruj našo državo pred enako usodo!

Danes spoznavamo vsi, da je treba dati ali vsaj **pustiti vsakemu svoje**. Dajte Srbom, kar je srbskega, Hrvatom kar je hrvaškega in Slovencem, kar je slovenskega! Mi moramo dobiti ustavo, ki bo garantirala vsem trem plemenom **enakopravnost** v gospodarstvu nad državo, taka ustava pa se da doseči le s takim **sporazumom** med Srbi, Hrvati in Slovenci, ki bo slonel na danih dejstvih in ne na pobožnih in neizvedljivih željah.

Dvojna mera.

Dne 23. junija so zdravniki ljubljanskih dobroteljskih zavodov izdali z ozirom na naravnost obupen položaj, v katerem se nahaja ta zdravstveni zavod, sledečo izjavo:

„Podpisani izjavljamo, da vzpričo nezadostnih dvanajstinskih kreditov za dobroteljske zavode v Ljubljani in vzpričo že dosedaj nastalih neplačanih računov pri teh zavodih ne moremo prevzeti

za nadaljni obstoj in za redno obratovanje teh zavodov nobene odgovornosti. Zato prosimo, da ministrstvo narodnega zdravja vsem zahtevam zdravstvenega odseka, ki jih je stavil za sanacijo sanitarnih ustanov v Sloveniji, nemudoma ugotovi.“ (Slede podpisi zdravnikov).

Ta „prošnja“ oziroma v obliki prošnje izraženi protest zdravnikov, ki so

zaposleni v nekdanjih deželnih dobrodelnih zavodih, meji že precej na ultimatum, kateremu naj bi sledil zdravniški štrajk! Doživeti utegnemo torej vsled trmoglavosti vladnih organov v Belgradu žalostno dejstvo, da bodo zdravniški bolnike pustili — magari le za par minut.

Kadar gre za kakšne potrebe „prečanov“, se v Belgradu radi izgovarjajo s tem, da nimajo denarja („nema pare“).

Sedaj pa pogledimo, če ga imajo ali ne!

Pred nekaj meseci je belgrajska občina razpisala lepo število nagrad za razne regulacijske načrte mesta Belgrada. Dopolnane načrte so nagradili s sledečimi vsotami:

Načrt „Wien“ je dobil	120.000 D
Načrt „Pariz“ je dobil	120.000 „
Načrt „Budapest“ je dobil	120.000 „
Načrt „Berlin“ je dobil	25.000 „
Načrt „Zürich“ je dobil	35.000 „
Načrt „Vrchatz“ je dobil	35.000 „
4 načrti po 20 tisoč	80.000 „
4 načrti po 10 tisoč	40.000 „
6 načrtov po 8 tisoč	48.000 „

Skupaj 673.000 D

Za same bahaške nagrade, da se pokažejo pred svetom, je denarja dovolj, za baharijo je takoj na razpolago nad

poltretji milijon kron — a za dobrodelne zavode?

Res je zgoraj omenjeno svoto izdala belgrajska občina, toda tudi v državnem gospodarstvu je tako kakor v belgrajski občini: na eni strani bahaško razsipanje po vzoru parvenu-jev, na drugi pa ogabno skopušstvo za dobre in občekoristne naprave.

V nekem dnevniku smo brali, da je žalostne razmere v slovenskih bolnišnicah zakrivilo slovensko uradništvo samo, ko je sestavljalo proračun.

Mi se z onim listom, ki je vrigel slovenskim uradnikom to v obraz, ne strinjamo, ampak v tem oziru ima prav! In tudi to je dobro, da je ravno najbolj državotvoren list povedal enkrat slovenskim uradnikom eno bridko resnico v brki!

Proračune sestavljajo povsod tako, da se vzame kot podlaga za dohodke najnižja, za stroške pa kolikor mogoče visoka mera. Tako delajo povsod. Slovenski ponižni gospodje pa upajo na bogve kaj, če to pravilo potvarjajo v nekem „državotvornem“ smislu in preračunavajo kolikor mogoče nizke stroške! Bog jim daj poslej zdravejši razum in naj jih obvaruje nesreče, da bi kot bolniki morali stati pred — zaprto bolnišnico.

Pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar za nedeljeno Slovenijo.

Za nedeljeno in enotno Slovenijo se je izjavil tudi g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar. Poročevalcu nekega belgrajskega lista („Vreme“) je tozadevno dejal:

„Kar se tiče Slovenije, Vam lahko povem, da ona uvideva, da je njen spas obstoj krepke in jake velike naše države. Sprejem kralja Aleksandra povsodi v naši pokrajini je samo vzgled naše udanosti napram jugoslovenski zajednici.“

„A razdelitev na oblasti? Kako mislite, kako ta razdelitev na oblasti učinkovala na Slovenijo?“

„Ničesar bolj zgrešenega se ni moglo storiti, kakor se je zgodilo z razde-

litvijo Slovenije. Slovenija je vsikdar težila za tem, da se ujedini, da postane ena celota, da prenehajo enkrat vse one razlike med Štajerci in Kranjci. In ko je bilo enkrat to zgodovinsko delo že izvršeno, se je pojavila ta razdelitev, ki bo zopet razkosala celino. V zgodovinskem oziru je to zgrešen korak, v gospodarskem oziru je pa ta razdelitev škodljiva, v političnem pogledu pa je nadvse brezmiseln, ker bodo na ta način gotovi elementi v severni mariborski oblasti dobili premoč. Tam si lahko Nemci in socialisti izvojujejo večino in dosegli bodo ono, kar bi nikdar ne dosegli v enotni Sloveniji...“

Politični pregled.

A. Domača politika.

Delo v parlamentu. Po kraljevi poroki se je parlamentarno življenje pričelo s podvojenjo silo. Na žalost pa moramo ugotoviti, da se vsa parlamentarna energija ne troši za plodonosno delo, ampak se izgublja po stari navadi po malenkostnih osebnih in strankarskih bojih brez vsake koristi za državo.

Prvi zakonski predlog ki ga je parlament rešil ta mesec, je novi **volilni zakon**. Opozicija, ki obstoji večinoma le iz malih strank, s tem zakonom ni bila zadovoljna. Novi zakon namreč določa silno visoke volilne količnike, tako, da bodo mogle z uspehom posegati v volilni boj le velike stranke, male stranke pa bodo takorekoč izključene iz političnega življenja. V boju za svoj politični obstanek so zastopniki malih strank seveda napeli vse moči, da preprečijo novi zakon, toda vladna večina je prešla preko vseh protestov opozicije in preko obstrukcije na dnevni red in sprejela novi volilni zakon po prav kratki razpravi. Z določbami novega volilnega zakona se bomo podrobneje pečali, kakor hitro prejmemo uradno besedilo.

Takoj po sprejetju volilnega zakona je predložil finančni minister dr. Kumandni parlamentu **zakon o državnem proračunu** za bodoče računsko leto. To je prvi redni proračun o našem javnem gospodarstvu, odkar obstoji država SHS. To je vsaj nekaj kar zasluži priznanje. Stvarno pa je proračun poln napak in hib in sicer takih napak, vsled katerih proračun ne bo držal. Tudi o proračunu bomo prinesli obširnejše poročilo, kakor hitro bomo razpolagali s podrobnimi podatki. Razprava o proračunu se bo bržkone precej dolgo zavlekla, če ne bo vladna večina lepega dne sklenila, da ga sprejme brez daljše debate.

Stari boj med radikali in demokrati se nadaljuje z vso neizprosno. Tekom razprave o volilnem zakonu je bil minister notranjih zadev dr. Marinkovič prisiljen odstopiti toda njegovega odstopa nihče ni smatral za resnega. On

bo ostal na svojem mestu. Pač pa je imela borba med radikali in demokrati za posledico resen **razdor med demokrati**, kjer se borita za premoč minister Pribičević in načelnik kluba Davidovič.

B. Vnanja politika.

Vojne zveze. Za časa kraljeve poroke so v Belgradu sklenili in podpisali dve vojaški pogodbi, namreč z Rumunijo in s Čehoslovaško. Vojaške pogodbe med državami Male antante imajo po zahtevanju vodilnih državnikov samo obramben značaj. Tem zahtevanjem bi mi dodali, da je tudi nekdanja nemško-laško-avstrijska trozveza neprestano naglašala svojo miroljubnost, svetovne vojske pa le ni preprečila. Razine vojaške pogodbe, tajna diplomacija itd. so stvari, ki dokazujejo, da se svet po vojni ni prav nič spremenil, ampak da se dajo ljudje vladati z istimi sredstvi in na isti način kot pred vojno.

Na Ogrskem so imeli **nove volitve**, ki so končale s popolno zmago vlade. Volitve so se izvršile na znan ogrski način: Kdor ne voli z vlado, tega zapro.

V Nemčiji preti vladi resna nevarnost od strani monarhistov. O monarhističnem gibanju v Nemčiji bomo še poročali. Danes ni več dvoma, da stoji štrajk v Avstriji v najtesnejši zvezi z monarhističnim gibanjem v Nemčiji. Žrtev tega gibanja je postal nemški vnanji minister dr. Rathenau.

V čehoslovaškem parlamentu so imeli pretekli teden hudo razpravo o slovaškem vprašanju. Kakor smo že večkrat poročali, zahteva ogromna večina Slovkov avtonomijo.

Kot nadaljevanje konference v Genovi smemo smatrati **konferenco v Haagu**. Na tej konferenci obravnavajo samo gospodarska vprašanja. Zastopniki pa na tej konferenci ni toliko držav kot jih je bilo v Genovi. O posebnih uspehih te konference zelo dvomijo. Glavni predmet razprav je isti kot v Genovi: obnova Rusije in nemška vojna odškodnina.

Iz naše organizacije.

Sklepi načelstva „Združenja slovenskih avtonomistov.“

Pomnoženo načelstvo „Združenja slovenskih avtonomistov“ je imelo na Vidovdan sejo, na kateri so se obravnavale tekoče zadeve organizacije. Z zadovoljstvom se je konstatiralo, da skoro dnevno prihajajo pristopne izjave iz vseh vrst našega ljudstva. Organizacijski prispevek se je dočel na 1 Din mesečno ali na 12 Din letno. Izrekla se je tudi želja, da naši zaupniki po deželi ustanove „krajevne avtonomistične krožke“. Tudi naj več dopisujejo v naš list o vsakdanjih potrebah in težavah našega naroda. Najdalje se je razpravljalo o bodočih volitvah v mestni svet ljubljanski ter v oblasti skupščine, ki se bodo baje vršile 2. oktobra letos. Pri tej priliki je načelstvo znova konstatiralo, da naše „Združenje“ ni nobena politična stranka, temveč le neodvisna propagandna politična organizacija za doseg konkretnega cilja, to je za doseg revizije sedanje nedemokratične ustave in za novo notranjo ureditev naše države. Te cilje je načelstvo ugotovilo tako: Glede notranje drž. ureditve smo v načelu federalisti, ker zahtevamo zakonodajno avtonomijo nedeljene Slovenije ter najširšo suvereno samoupravo ljudstva. Smo toraj za enakopravnost vseh teh narodov in vseh verstev. V socialnem pogledu smo za pravično razdelitev državnih in družabnih bremen v tem smislu, da dobi **produktivno delo** odločilen vpliv na vodstvo vseh javnih zadev. Kmet in delavec vzdržujeta državo, zato gre v njej njima prva beseda! Glede zunanje politike smo načelno za združitev z Bolgari v eno južnoslovensko državo, vsled česar smo tudi načelno republikanci. Pozdravljamo boj primorskih Slovencev za doseg avtonomije.

Nadalje se je sklenilo, da bodi „Avtonomist“ odslej glasilo „Združenja“, ki naj posveča posebno pozornost našemu konkretnemu političnemu cilju, avtonomistični propagandi, organizaciji in sa-

moupravnim nalogam po občinah, okrajnih in oblastih, ako se te izvedejo. q

Izreklo se je nadalje pričakovanje, da pristopijo k „Združenju“ zlasti vsi tisti, ki so jih sedanje vladne ali napol vladne stranke razočarale in niso danes nikjer politično organizirani. Ker je teh danes prav veliko, ima „Združenje“ pred seboj veliko nalogo politične konsolidacije med našim narodom. Načelstvo je nadalje izreklo svoje ogorčenje nad nasilstvom, ki se je zgodilo nad republikanskim gibanjem kmetov v Sloveniji. „Združenje slovenskih avtonomistov“ ugotavlja, da načelno ne odklanja lojalnega idejnega sodelovanja s tistimi slov. političnimi strankami ali skupinami, ki so načelno avtonomistične ali federalistične v slučaju narodno-politične ali narodno-kulturne potrebe.

Sestanek zaupnikov naše organizacije se bo vršil v jeseni, skoraj gotovo v Ljubljani.

Vsem pristašem naše avtonomistične organizacije.

Vsem, ki so se doslej priglasili k „Združenju slovenskih avtonomistov“ naznanjamo, da bodo članske izkaznice prihodnje dni dotiskane, na kar se razpošljejo. Doslej se je priglasilo že mnogo članov iz vseh krajev Slovenije. Med članstvom smo opazili tudi več županov, občinskih svetovalcev, okrajnih zastopnikov, kmečkih posestnikov, delavcev, rudarjev, nadučiteljev in učiteljev, uradnikov, zdravnikov, profesorjev, vseučiliških profesorjev, odvetnikov, pisateljev itd. Vse dosedanje člane naprošamo, da v svojih krajih še nabirajo novih članov in po možnosti in potrebi ustanove „krajevne avtonomistične krožke“, ki bodo vodili agitacijo za avtonomijo Slovenije ter na sestankih in pri raznih družabnih prilikah razlagali ljudstvu pomen in cilj našega gibanja.

Agitirajte vsepovsod za naš list. Mnogo jih je še, ki še niso naročeni, pa list radi čitajo. Zahtevajte tudi, da bo ležal naš list v vseh lokalih, v katere zahajate!!

Dnevne vesti.

Zaplenila je policija v Belgradu kinofilm, ki predstavlja kraljevo poroko. Vzroka belgrajska policija ne pove. Film se je še pred prepovedjo predstavljal tudi že v Ljubljani in patriotično občinstvo, ki zahaja h kinematografskim predstavam, je bilo naravnost navdušeno.

Najnovejša moda. V izložbah se vidi zadnji čas najnovejšo čevljarsko modo. Na mesto dosedanjih štirioglatih američanskih čevljev prihajajo v modo zopet špičasti čelji. Neki trgovec je prišel pri tej priliki na zelo pametno misel, da je dal v razložbo poleg špičastega čevlja tudi škatljico mazila za kurje oči.

Bolnice se vendarle zapro? K našemu članku v zadnji številki pod tem naslovom pripominjamo, da ste v njem dve napaki. Tam se pravi, da je imela ljubljanska bolnica doslej prilično 5800 bolnikov na leto. To je velika pomota. Zgolj **kirurški oddelek** je imel zadnja leta prilično toliko bolnikov, vsa bolnica pa nad 14.000. Drugič je v članku rečeno, da takozvane „dvanajstine“ pokrivajo komaj **polovico** mesečnega deficita. Tudi to je premilo rečeno. Kakor izhaja iz številk te „dvanajstine“ ne pokrejejo niti **ene tretjine** primanjkljaja. — Država naj nam pusti poslopja in inventar iz svojih neusmiljenih rok, da bomo mogli dati bolnico n. pr. „Usmiljenim bratom“ itd. in prepričani smo, da bo mogla živeti in delati!

Kratko! „Obzor“ poroča, da je slavna zagrebška policija uradno vprašala ministrstvo notranjih zadev, ako je Vidovdan državni praznik in ako imajo biti ta dan zaprte prodajalne. Ministrstvo pa je odgovorilo: „Poglejte v koledar!“ To je kratko — samo kaj je v pratiki, to je drugo.

„Raje sluga bratu, kakor suženj tujcu“ je rekel na zborovanju „Jugoslovenske Maticе“ v Dubrovniku neki g. Alfirevič z ozirom na medsebojno razmerje med Slovenci, Hrvati in Srbi. — Mi pa pravimo: Nikomur hlapec, nikomur suženj, ne bratu in ne tujcu! Enakopravni hočemo biti!

Ljubljansko policijo opozarjamo, naj posveča malo več pazljivosti nočnim razgrajalcem okrog opernega gledališča, kjer ni pravega miru.

Odlikovanje. V torek 20. t. m. je dobilo pri pokrajinski upravi v Sloveniji več učiteljev priznana jim odlikovanja. Med imeni odlikovancev smo našli tudi na ime, ki je zelo znano iz še bolj znanega ptujskega procesa, v katerem je dotični gospod igral važno vlogo kot priča. Mi navadni ljudje bi mislili, da bi bila morala pokrajinska šolska oblast tega gospoda že zdavnaj odstraniti iz šole. To pa se ni zgodilo, ampak je dotični gospod sedaj še odlikovan! Kako je to mogoče? Pa menda ni dotični gospod morebiti po krivem pričal?

„Narodne“ zastave, „narodni“ krogi itd. V listih čitamo mnogokrat pozive za razobešanje „narodnih“ zastav, potem prejmemo vabila za obisk „narodnih“ veselice in čitamo poročila o udeležbi „narodnih“ krogov. Ali ni to večno naglašanje narodnosti v tej zvezi nekoliko odveč? „Narodne“ kroge smo pač poznali prej, dokler so stali v opoziciji proti plemensko nam tujim elementom, Nemcem, Lahom in Madžarom. Toda danes? V **narodni državi**? Ali imamo narodno državo ali pa je nimamo. Če je nimamo, potem le ostanimo lepo dalje „narodni“, ker moramo stati v opoziciji proti tujerodcem. Če pa imamo svojo „narodno državo“, potem pa res ne vemo, čemu svojo narodnost doma napram domačinom še posebej naglašamo! Ali ni vsaka gostilniška družba danes „narodna“, če sploh drugega jezika ne zna kot slovenskega? Perice z Bizovika so v tem oziru ravno tako ali pa še bolj „narodne“ kot imenitne Ljubljančanke, ali ne?

„Novi Zapiski“. Prihodnja številka izide meseca **septembra**, da bo presledek v mesecih juliju in avgustu, a ne v avgustu in septembru, kakor je bilo doslej naznanjeno na platnicah. Uredništvo.

P. n. gospode dopisnike prosimo potrpljenja, ker zaradi obilice gradiva nismo mogli objaviti vseh dopisov. Počasi pride vse.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Strojne tovarne in livarne d. d.

Ljubljana

Telefon: 142 in 230.

Dunajska cesta šte. 35.

Brzjav: „STROJ“.

Stroji za obdelovanje lesa. — Turbine. — Železne konstrukcije
in transmisije. — Sesalke in armature. — Zvonovi.

Ali ste se že
naročili na
novo revijo

„Novi
Zapiski“?

„TEXTILIA“

LJUBLJANA, Krekov trg št. 10.

Delniški kapital K 12.000.000.

Največja zaloga češke in angl. manufakture.

trgovska in industrijska d. d.,

Telefon 177.

Centrala: Ljubljana.

Brzjav: „Textilia“

Samo na debelo!

Samo na debelo!

VILJEM TREO

ARHITEKT IN STAVBENIK

Ljubljana

prevzame vsa dela visoke stavbe, kakor adaptacije starih hiš in izvršitev novih stavb, sestavo načrtov in proračunov.

Manufakturni oddelek Gospodarske Zveze

LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 29 na dvorišču

Velika zaloga sukna za moške in ženske obleke, najlepša izbira vsakovrstnega spodnjega perila za moške, ženske in otroke in velika zaloga usnja, čevljev na drobno in detelo.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve okrog K 6.500.000

Podružnice:

Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Telefoni št. 146, 458

Brzjavke: ESKOMPTNA.

Popolnoma varno
naložite svoj denar v
VZAJEMNI POSOJILNICI
V LJUBLJANI
r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve
l. 1923 v svoji lastni palači ob
Miklošičevi cesti poleg hotela
„Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo
po 5% brez odbitka rent-
nega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se
obrestujejo po 4 1/2%.

Hranilne vloge so vezane na
dobo četrta leta po 5 1/4%,
na dobo pol leta po 5 1/2%.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakuro en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, Prodajalna na drobno v
Stritarjevi ulici št. 5. Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti y celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo, kakor tudi
za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/l.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Kapital in rezerve skupno z afilacijami čez K 50.000.000.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. Interesna skup-
nost z Svepčo Znanstveno banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in
na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.